

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

проф. Юрій ЛЯННОЙ

«28» березня 2024 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГОПЕДІЯ»
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ
ГРОМАДЯНСТВА
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ)

Розглянута на засіданні

приймальної комісії

«28» березня 2024 року

Протокол № 5

Програма вступного іспиту з Логопедії для вступу на навчання іноземців та осіб без громадянства для здобуття освітнього ступеня Магістра спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія).

Ухвалена на засіданні кафедри логопедії

від « 12 » Березне 2024 р. протокол № 13.

Завідувач кафедри логопедії

 професор Анатолій КРАВЧЕНКО

Голова комісії

 к.пед.н., професор Анатолій КРАВЧЕНКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного іспиту (усного іспиту) з логопедії складено відповідно освітньо-професійної програми за напрямом підготовки 01 Освіта / Педагогіка для спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія) та рівня підготовки «магістр». Вступний іспит з логопедії складається у формі усного іспиту.

При складанні вступного іспиту з логопедії необхідно продемонструвати глибокі теоретичні знання з теорії та практики логокорекційної роботи при різних мовленнєвих порушеннях у системі дошкільних, шкільних, лікувальних та соціально-реабілітаційних закладах; особливості прояву різних мовленнєвих вад у осіб різного віку (діти, підлітки, дорослі) та особливості їх діагностики та диференціювання; сутність комплексного психолого-медико-педагогічного впливу при різних вадах мовлення. Кількість білетів – 30, у кожному білеті по 3 питання.

Для підготовки до відповіді абітурієнту відводиться 40 хв., для викладення матеріалу білету вступного усного – 20 хв.

Оцінювання здійснюється за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Науково-теоретичні основи логопедії

Логопедія як наука. Науково-методологічний апарат, зв'язок з іншими науками.

Мовленнєва діяльність в нормальному онтогенезі. Причини мовленнєвих порушень. Розмежування «первинних» і «вторинних» мовленнєвих розладів. Поширеність мовленнєвої патології.

Сучасні клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації мовленнєвих розладів.

Дислалія

Загальна характеристика дислалії. Класифікація дислалії. Функціональна дислалія. Механічна дислалія.

Мета, зміст та методика обстеження дитини з дислалією. Диференціальна діагностика. Загальна характеристика логопедичної роботи при дислалії.

Профілактика дислалії.

Ринолалія

Ринолалія як самостійне мовленнєве порушення. Визначення причини, механізми порушення.

Класифікація ринолалії. Основні форми ринолалії. Характер ушкоджень мовленнєвого апарата при різних формах ринолалії.

Обстеження осіб з вродженими незрощеннями губи і піднебіння: зміст, методика обстеження.

Загальна характеристика комплексного медико-психолого-педагогічного підходу до подолання ринолалії. Робота з батьками.

Дизартрія

Визначення дизартрії. Етіологія дизартрії.

Класифікація дизартрії в залежності від різних критеріїв. Загальна характеристика основних форм (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова).

Характеристика загального і мовленнєвого розвитку дітей з дизартрією.

Обстеження дітей з дизартрією: зміст, методика обстеження. Загальна характеристика корекційної роботи щодо усунення дизартрії.

Система навчання і виховання дітей з тяжкими формами дизартрій - організація зміст, методи, прийоми. Робота з батьками.

Вади голосу

Анатомо-фізіологічні основи голосоутворення. Розвиток голосу у дітей. Визначення порушень голосу. Етіологія порушень голосу.

Класифікація порушень голосу. Порушення голосу центрального та периферійного характеру. Порушення голосу органічного та функціонального характеру. Симптоматика порушень голосу.

Загальна характеристика комплексного медико-педагогічного впливу при усуненні різних форм порушень голосу.

Навчання і виховання дітей із загальним, фонетико-фонематичним та фонетичним недорозвиненням мовлення (ЗНМ, ФФНМ та ФНМ)

Поняття про ЗНМ. Проблема мовленнєвого недорозвинення. Симптоматика ЗНМ. Рівні недорозвинення мовлення (за Р. Є. Левіною): характеристика ЗНМ I рівня; характеристика ЗНМ II рівня; характеристика ЗНМ III рівня.

Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку з ЗНМ. Особливості психолого-логопедичного обстеження дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗНМ.

Поняття про ФФНМ. Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку з ФФНМ. Особливості психолого-логопедичного обстеження дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ФФНМ.

Алалія

Визначення алалії. Причини, механізми алалії.

Структура дефекту алалії. Основні форми алалії (моторна, сенсорна, сенсомоторна). Причини, механізми, симптоматика

Поняття моторної (експресивної) алалії. Немовленнева та мовленнева симптоматика. Сенсорна алалія. Немовленнева та мовленнева симптоматика.

Діагностичне обстеження дітей із алалією. Зміст та методика обстеження.

Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною та моторною алалією.

Система корекційного впливу при моторній алалії. Система корекційного впливу при сенсорній алалії. Робота з батьками.

Афазія

Визначення афазії, етіологія, механізми.

Основні форми афазій, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма).

Мовленнева симптоматика при різних формах афазій. Немовленнева симптоматика при різних формах афазії.

Зміст і значення комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження хворих.

Загальна характеристика комплексної лікувально-відновлювальної роботи при афазії. Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання. Методи корекційно-відновлювальної роботи.

Порушення темпо-ритмічної організації мовлення несудомного та судомного характеру (тахіلالія, брадилалія, полтерн, баттаризм, заїкання)

Загальна характеристика порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру (тахіلالія, брадилалія, полтерн, баттаризм). Етіологія, патогенез та механізми цих мовленнєвих порушень. Основні напрямки сучасного комплексного впливу при подоланні вад темпо-ритмічної сторони мовлення несудомного характеру.

Загальна характеристика заїкання. Історичний аспект вивчення заїкання. Суть поняття «заїкання». Причини та механізми розвитку заїкання. Симптоматика заїкання. Характеристика мовленнєвих судом. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення у заїкуватих. Немовленнєва симптоматика заїкання.

Характеристика форм заїкання. Невротичне заїкання, його причини та механізми виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізми виникнення. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

Психолого-педагогічне та логопедичне обстеження осіб із заїканням. Особливості та методика обстеження дітей дошкільного віку. Обстеження підлітків та дорослих із заїканням. Психологічне вивчення осіб із заїканням.

Комплексний підхід до подолання заїкання.

Порушення писемного мовлення (аграфія, дисграфія, алексія, дислексія, дизорфографія)

Загальна характеристика вад писемного мовлення. Етіологія та патогенез дисграфії, дислексії, дизорфографії.

Симптоматика дисграфії, дислексії, дизорфографії. Класифікація дисграфії та дислексії.

Психолого-педагогічне та логопедичне вивчення дітей з вадами читання та письма. Обстеження дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією.

Профілактика порушень читання та письма у дітей дошкільного віку.

Організація корекційної логопедичної роботи з дітьми, які мають порушення читання та письма. Логопедичне заняття як основна форма організації корекційної роботи з дітьми-дисграфіками та дислексиками. Структура та зміст логопедичних занять. Загальна характеристика методів, прийомів, засобів формування та корекції писемного мовлення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

знань і умінь при вступі до магістратури комісією

Вступний іспит з логопедії складається у формі усного іспиту. Білет складається з 3-х питань.

Перше питання передбачає висвітлення особливостей різних мовленнєвих порушень (визначення, причини, симптоматика, класифікація, рівні порушень).

Друге питання стосується специфіки роботи логопеда в дошкільних та шкільних закладах освіти, а також у медичних та соціально-реабілітаційних закладах.

Третє питання присвячене особливостям логокорекційної роботи з подолання вад мовлення, профілактиці порушень мовлення.

Комісія оцінює відповідь на кожне питання і виставляє загальну оцінку за відповіді за прийнятою бальною системою.

175 – 200 балів – абітурієнт дає повну, чітку відповідь, вказуючи на періоди розвитку дитини, дає характеристику мовленнєвому розвитку дитини, а також формуванню мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини. Повною мірою характеризує основні форми і види мовленнєвих порушень, їх причини та симптоматику; засоби, методи та особливості логопедичної роботи. Грамотно висвітлює специфіку роботи логопеда в різних закладах.

150 – 174 бали – абітурієнт при характеристиці вікових норм розвитку дитини, етіологічних чинників, симптоматики та логокорекційної роботи по подоланню мовленнєвих вад припускає дві неточності. Абітурієнт дає неповну характеристику порушень мовлення. Погано орієнтується в застосуванні корекційних засобів логопедії. Абітурієнт достатньо володіє уміннями та навичками корекційно-логопедичної роботи на практиці.

100 – 149 балів – вступник дає неповну характеристику порушень мовлення. Погано орієнтується в застосуванні корекційних засобів логопедії. Абітурієнт недостатньо володіє уміннями та навичками корекційно-логопедичної роботи на практиці. Допускає багато неточностей.

0 – 99 балів – абітурієнт зовсім не орієнтується в етіології, симптоматиці та логокорекційній роботі з подолання вад мовлення, не в змозі дати їх загальну характеристику, не знає умов і особливостей їх застосування. Абітурієнт зміг скласти логокорекційну програму, але при її складанні допустив багато помилок, що спричинять різке зниження корекційно-логопедичного ефекту і погіршення загального стану дитини.

Якщо вступник під час відповіді набирає від 1 до 99 балів – іспит вважається не складеним; 100 – 200 балів – вступник склав іспит.

ПИТАННЯ ДО УСНОГО ІСПИТУ

1. Логопедія як наука. Предмет, мета та завдання.
2. Класифікація порушень голосу.
3. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗНМ.
4. Зв'язок логопедії з іншими науками.
5. Корекційна робота при дислалії.
6. Загальна характеристика ринолалії. Причини, механізми.
7. Структурні компоненти мовлення. Мова та мовлення.
8. Розвиток артикуляційної моторики при порушеннях звуковимови.
9. Загальна характеристика дизартрії. Причини, механізми.
10. Розвиток мовлення в онтогенезі.
11. Акустичні особливості голосу.
12. Класифікація алалії.
13. Поняття про мовленнєве порушення. Співставлення норми і патології.
14. Зміст та методика обстеження дітей з ринолалією.
15. Анатомо-фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності.
16. Зміст та методика обстеження дитини з дизартрією.
17. Класифікація ринолалії.
18. Загальний огляд класифікації мовленнєвих порушень.
19. Подолання порушень звукової системи мовлення при дизартрії.
20. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення.
21. Загальна характеристика алалії. Причини, механізми.
22. Корекційна робота з формування та вдосконалення мовленнєвого дихання та просодичних компонентів мовлення.
23. Попередження порушень усного мовлення у дітей.
24. Вікові особливості голосу.
25. Зміст логопедичної роботи при моторній алалії.
26. Зміст та організація обстеження осіб з порушеннями мовлення.

27. Характеристика основних форм дизартрії.
28. Зміст та методика обстеження дитини з дислалією.
29. Загальна характеристика логопедичної роботи з подолання порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру.
30. Загальна характеристика дислалії. Поширеність в різних вікових групах.
31. Характеристика сучасного комплексного медико-педагогічного підходу до подолання заїкання.
32. Розвиток артикуляційної моторики при порушеннях звуковимови.
33. Поняття про писемне мовлення. Операції письма та читання.
34. Загальні принципи корекційної роботи з дітьми-логопатами.
35. Корекційна робота з дітьми із ринолалією.
36. Характеристика основних форм заїкання.
37. Характеристика основних форм афазії.
38. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ринолалією.
39. Розвиток фонематичного сприймання та формування фонематичних уявлень у дітей з дислалією.
40. Передумови формування писемного мовлення та їх формування в дітей старшого дошкільного віку.
41. Зміст та методика обстеження дітей із заїканням.
42. Загальна характеристика логопедичної роботи з подолання сенсорних форм афазії.
43. Фонетичне та фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення у дітей.
44. Логопедична робота із заїкуватими підлітками та дорослими.
45. Загальна характеристика дисграфії. Причини, механізми.
46. Зміст та методика обстеження дитини із ФНМ та ФФНМ.
47. Логопедична робота із заїкуватими дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.
48. Загальна характеристика дислексії. Причини, механізми.

49. Загальна характеристика порушень голосу. Причини порушень голосу.
50. Загальна характеристика корекційно-логопедичної роботи при ФФНМ.
51. Психолого-педагогічна характеристика дітей з алалією.
52. Логопедичне заняття. Структурні компоненти логопедичного заняття для дітей із ФФНМ та ЗНМ.
53. Загальна характеристика порушень писемного мовлення. Причини, механізми.
54. Попередження заїкання.
55. Зміст та методика обстеження дитини із ЗНМ.
56. Загальна характеристика афазії. Причини, механізми.
57. Специфіка роботи з артикуляційної моторики при дизартричних розладах.
58. Загальна характеристика корекційно-логопедичної роботи при ЗНМ.
59. Зміст медико-педагогічного впливу при вродженій відкритій формі ринолалії.
60. Загальна характеристика заїкання. Причини, механізми, симптоматика.
61. Загальна характеристика порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру (тахілалія, брадилалія, баттаризм, полтерн).
62. Загальна характеристика логопедичної роботи з подолання моторних форм афазії.
63. Взаємозв'язок вчителя-логопеда з батьками дітей, що мають порушення мовлення.
64. Характеристика мовленнєвих судом.
65. Дислексія. Класифікація, симптоматика.
66. Розвиток дрібної моторики у дітей із порушеннями мовлення.
67. Загальне недорозвинення мовлення у дітей. Причини.
68. Психолого-педагогічна характеристика осіб із заїканням.

69. Зміст та методика обстеження дітей із порушеннями писемного мовлення.
70. Психолого-педагогічна характеристика дітей із дизартрією.
71. Дисграфія. Класифікація, симптоматика.
72. Формування та розвиток фонематичного слуху у дітей з порушеннями мовлення.
73. Дитяча та доросла афазія.
74. Розвиток мовлення дітей в онтогенезі.
75. Немовленнєва симптоматика ЗНМ.
76. Класифікація дислалії.
77. Зміст та методика обстеження осіб із порушеннями голосу.
78. Психолого-педагогічна характеристика осіб із афазією.
79. Типи помилок при порушеннях письма та читання.
80. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ФФНМ.
81. Формування лексико-граматичних категорій у дітей із ЗНМ.
82. Сутність корекційної роботи при дислексії.
83. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями письма та читання.
84. Зміст та методика обстеження дитини із алалією.
85. Зміст та методика обстеження осіб із афазією.
86. Система навчання та виховання дітей із порушеннями мовлення.
87. Корекційна робота при дизартрії.
88. Попередження порушень писемного мовлення у дітей.
89. Сутність корекційної роботи при дисграфії.
90. Розвиток зв'язного мовлення і дітей із ЗНМ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Т. Ідеї дитиноцентризму в спеціальній загальноосвітній школі для дітей із мовленнєвими вадами. *Дефектолог.* 2018. № 1, січень. С. 4–11.
2. Азовська Н. В. Методичні рекомендації щодо проведення корекційно-відновлювальної роботи в ДНЗ. 2016. URL : <http://vihovateli.com.ua>.
3. Беденко Є. Р. Ознаки дислалії у дітей. *Інтеграція науки і практики в умовах модернізації корекційної освіти України* : збірник наукових праць. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2014. 276 с.
4. Безугла А. А. Діагностування стану мовлення у дітей. *Логопед.* 2019. № 7. С. 5-22.
5. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. Київ : Видавничий дім «Слово», 2011. 392 с.
6. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник / за ред. А. М. Богуш. Друге видання, доповнене. К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. 704 с.
7. Бондар Л. Діти-дизартрики : теорія та практика корекційно-відновлювальної роботи. *Дефектолог.* 2018. № 10. С. 19–30.
8. Волкова Л. С. Плани корекційної роботи щодо формування навичок читання : принципи корекції дислексії. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка.* 2020. № 6. С. 25–31.
9. Гайван Т. Я. Логопедична робота з дітьми (комплекс матеріалів для логопедичних занять). Х. : Веста, 2008. 184 с.
10. Гаяш О. Діти з мовленнєвими порушеннями. Поради батькам. Дивокрай. URL : <http://dyvokray.org.ua/diti-z-osoblivimi-potrebami/66-diti-z-movlennevimi-porushennjami-poradi-batkam>
11. Гайтина Л. Г. Способи постановки звуків у дітей із ФФНМ. *Логопед.* 2019. № 8. С. 4-6.
12. Голуб Н. П. Анатомія, фізіологія та патологія органів слуху і мовлення : навч. посібник для студ. ф-ту дошк. та корекц. освіти. Умань : Візаві, 2015. 116 с.
13. Голуб Н. Науково-теоретичні засади досліджень писемного мовлення та його порушень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. 2012. Вип. 21. С. 58–63.
14. Гур'янова Т. А. Формування правильного мовлення у дітей дошкільного віку із заїканням. *Логопед.* 2020. № 2. С. 2-6.
15. Диль-Костіна Н. Виявлення вад та корекція мовлення у дітей із дизартрією. *Дефектологія.* 2005. № 4. С. 38-40.

16. Журавльова Л. С. Комплексний аналіз порушень письма у дітей молодшого шкільного віку. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. № 1 (20), 2018.
17. Журавльова Л. Сучасний стан логопедичної практики корекційної роботи з молодшими школярами з дисграфією. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. 2017. Вип. 34. С. 24–32.
18. Зелінська-Любченко К. О. Проблема подолання моторної алалії у дітей в умовах закладу освіти. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2018. № 1. С. 55–63.
19. Ільяна В. М. Попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Навчально-методичний посібник. 2014. 120 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/>
20. Каут Н. М. Ігрова діяльність у подоланні алалії в дітей дошкільного віку. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Випуск 18. С. 374-386.
21. Калмикова Л. О., Харченко Н. В., Дем'яненко С. Д., Порядченко Л. А. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку : монографія. К. : Вид-во «ПП Медведєв», 2007. 304 с.
22. Коваленко А. Елементи Су-джок терапії у лікуванні та профілактиці заїкання. *Дефектолог*. 2016. № 7. С. 24-28.
23. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія : підручник для студентів ВНЗ. К. : Слово, 2010. 256 с.
24. Кравцова І. В., Стахова Л. Л. Програма «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення». Тернопіль : Мандрівець, 2019. 80 с.
25. Кравченко А. І., Скачедуб Н. М. Корекція заїкання засобами комплексної фізичної реабілітації : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : перероб. і доп. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 178 с.
26. Кравченко А. І. З історії питання клініко-фізіологічної характеристики заїкання. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 9 (43).
27. Кравченко А. І., Мороз Л. В., Зелінська К. О. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія». Суми, 2013. 250 с.
28. Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) : методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 85 с.
29. Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. Корекція дизартрії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) : методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 60 с.

30. Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. Корекція афазії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) : методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 60 с.
31. Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. Корекція ринолалії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) : методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 60 с.
32. Крутий Е. Л. Диагностика речевого розвитку детей дошкольного возраста. Запорожье : ЛИПС, 2005. 208 с.
33. Лабунська Н. Недорозвинення мовлення : корекція фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення дітей віком 4-6 років. *Дефектолог.* 2017. № 6. С. 24-46.
34. Лепеха Л., Городиська М. Логопедичні ігри в корекційній роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення. Львів Дрогобич : Посвіт, 2014. 76 с.
35. Логвінова Л. Л., Лактюшина Т. Л. Алалія : посіб. для студ. дефектолог. фак-ту по спеціальн. 7.010106 (спеціалізація «Логопед дошкільних та шкільних закладів»). Слов'янськ, 2004. 65 с.
36. Логопедія : підручник 2-е видання, перероб. та допов. /за ред. М. К. Шеремет. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010 . 672 с.
37. Лопатинська Н. А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій : навчальний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Київ : Видавничий дім «Слово», 2017. 152 с.
38. Мартиненко І. В. Логопсихологія : курс лекцій. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : ДІА, 2016. 116 с.
39. Махукова Т. В. Неврологічні основи логопедії : курс лекцій для студентів спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта за нозологіями» Інституту педагогіки і психології : навчально-методичний посібник. Старобільськ : ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2015. 135 с.
40. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський 2010. 263 с.
41. Мішина Н. Ф. Хто бажання має, той усе здолає : подолання заїкуватості дітьми старшого дошкільного віку. *Логопед.* 2015. № 8. С. 31-33.
42. Мультилогопедика : на допомогу вчителям, логопедам, батькам. *Дефектолог.* 2017. № 11.
43. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : навчально-методичний посібник / уклад. В. Войтко. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського». 2016.
44. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141 с.

45. Нервові хвороби, за ред. С. М. Віничука, Є. Г. Дубенка. К. : Здоров'я, 2001. 696 с.
46. Неврологія / за ред. С. М. Віничука. К. : Здоров'я, 2008. 664 с.
47. Образок В. Л. Індивідуальні корекційні заняття з дітьми, які заїкаються. *Логопед.* 2020. № 7. С. 23-27.
48. Парфьонова Г. І. Теоретико-методичні основи формування усного зв'язного мовлення у дітей із моторною алалією. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*: вип. 6 / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2015. 362 с.
49. Парфьонова Г. І. Формування усного зв'язного мовлення у старших дошкільників із моторною алалією. *Постметодика*. Київ. 2015. № 1. С. 41-48. URL:http://nbus.gov.ua/UJRN/Postmetodyka_2015_1_9
50. Пахомова Н. Особливості формування фонетичної компетенції у дітей старшого дошкільного віку з дизартрією. *Дефектологія*. 2005. № 2. С. 37–39.
51. Пахомова Н. Особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку із моторною алалією : психологічні особливості розвитку. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2018. № 4. С. 75-87.
52. Пінчук Ю. В. Основи методики виховання правильної вимови звука при дислалії. *Педагогіка та методики : спеціальний збірник наукових праць*. К. : 2000. С. 43-49.
53. Піроженко Т. Мовлення дитини : Психологія мовленнєвих досягнень дитини. К. : Главник, 2005. 112с.
54. Перфільєва Т. О. Робота над ритмом, темпом та інтонацією : для батьків і педагогів, які працюють з дітьми з порушенням слуху та мовлення. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка*. 2020. № 4. С. 26-28.
55. Положення про логопедичні пункти системи освіти. Наказ МОН № 135 від 13.05.1993 р.
56. Рібцун Ю. В. Програми з корекційно-розвивальної роботи для спеціальних ЗНЗ для дітей із тяжкими порушеннями мовлення : 1-4 класи. *Логопед.* 2016. № 2. С. 2-11.
57. Рібцун Ю. В. Шляхи формування сенсорно-перцептивної сфери у дітей із вадами мовленнєвого розвитку. *Логопед.* 2015. № 11. С.4-8; № 12. С. 4-10.
58. Савінова Н. В. Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Випуск 22 : зб. наук. праць. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 233-238.
59. Сак Т. В. Логопсихологія. Київ : Знання, 2018. 293 с.
60. Сєдих Н. О. Вчимося писати й говорити правильно. Поради логопеда. Х. : Вид. група «Основа», 2007. С. 107-111.
61. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник / за редакцією В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-Матер, 2003. С. 264-265.

62. Тарасун В.В. Писемне мовлення : запобігання і корекція порушень. К : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 150 с.
63. Ткач О. С. Сучасні погляди на проблему заїкання в умовах Нової української школи. *Логопед.* 2020. № 5. С. 20-24.
64. Тимошук А. М. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з моторною алалією : посібник. Кривий Ріг: КЗ «ДНЗ №303 КТ» КМР, 2017. 26 с.
65. Тищенко В. В. Моторна алалія у контексті психолого-педагогічних досліджень: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Вип. XV. Серія : соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. С. 181–186.
66. Трофименко Л. І. Особистісний розвиток дітей дошкільного віку з тяжкими мовленнєвими розладами. *Педагогіка і психологія.* 2016. № 4. С. 41-46.
67. Філіпова Т. В. Мовленнєві порушення при афазіях. На допомогу практичному лікарю. *Український вісник психоневрології.* Том 22, Вип. 1 (78). Харків, 2014. С. 137-141.
68. Холодій О. М. Особливості формування мовленнєвої компетенції дитини. Теорія і практика : [у дітей із ЗМР]. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка.* 2018. № 4. С. 2–6.
69. Хоменко С. О. Етіологія мовленнєвих порушень у дітей раннього віку. Науковий часопис. *Корекційна педагогіка.* URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nchnpu_019_2014_26_53.pdf
70. Царькова Т. М., Стахова Л. Л. Корекційна робота з дітьми із алалією в групах компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2018 року, м. Суми). Суми : ФОП Цьома С.П., 2017. С. 133-136.
71. Чмеленко В. О. Корекційна робота з дітьми зі стертою формою дизартрії. *Логопед.* 2019. № 1. С. 4-8.
72. Шавло В. І. Корекційно-логопедична робота з дітьми раннього віку. *Таврійський вісник освіти.* 2012. № 4. С. 150-158.
73. Шеремет М. К. Неврологічні основи логопедії : навчальний посібник. Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. 251 с.
74. Шеремет М. К. Корекція просодичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку з дизартрією : навчально-методичний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 190 с.
75. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. Вид. 5-ге. К : Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.